

För att öka kunskapen om kvarka och förhindra spridning driver Hästnäringens Smittskyddskommittén under 2012 och 2013 ett kommunikationsprojekt riktat till uppfödare och stuterier. Projektet har finansierats via Hästnäringens Nationella Stiftelse genom totalisatoravtalet mellan staten och trav-/galoppporten. Mer information om projektet och om Smittskyddskommittén hittar du på www.nshorse.se

för ett
KVARKA
fritt
Hästsverige

SANT OCH FALSKT OM KVARKA

Inte måste man väl ringa veterinären för en liten förkylning? Och om det är kvarka så är det väl ingen farlig sjukdom. Inte dödlig i alla fall. Så kan tongångarna låta i en del stall. Men de här påståendena är faktiskt falska. Kvarka är en livsfarlig och lömsk sjukdom. Här kan du få koll på sant och falskt om kvarka.

Text: Hege Hellström

” Min häst har 38.9 grader och snor – det är bara en förkylning på gång!

FALSKT Är man osäker på vilken typ av förkylning det är så är det bäst att låta ta prov. Det är vanligt att de första hästarna i ett kvarkoutbrott har lindriga symptom som både ägare och veterinär först misstar sig på. Men hittar man hästarna tidigt och hinner isolera dem så undviker man att det blir ett stort utbrott av kvarka och med ännu sjukare hästar.

Gittan Gröndahl

” Kvarkabakterier kan förflytta sig via luften och smitta hästar!

SANT Om en kvarkahäst hostar kan den smitta genom att det flyger snor, men då ska hästarna vara ganska nära varandra. Det kan också smitta nos till nos eller om hästar delar vattenhink eller utrustning. Men kvarka smittar inte genom utandningsluften som till exempel influensa. *John Pringle*

” Hästar kan dö av kvarka!

SANT Hästar kan dö genom kvävning om de har rejäla bölder. Det är en hemska död. Även om de flesta får bölder som mognar, spricker och går över. De kan också dö av olika komplikationer. De flesta överlever, så man behöver inte tro att hästen ska dö. Men det händer. *John Pringle*

Foto: Roland Thunholm

Veterinärerna som svarat på frågorna är:

John Pringle, professor i hästmedicin vid Sveriges Lantbruksuniversitet, SLU.

Gittan Gröndahl, tf statsveterinär vid Statens veterinärmedicinska anstalt, SVA.

” Hästen har svullna lymfknotor och bölder mellan ganascherna – det är sannolikt kvarka!

SANT Sannolikheten att det är kvarka är riktig hög. Och det är viktigt att tänka på att även om hästen inte har bölder så kan det vara kvarka ändå. Snor, hosta och svullna lymfknotor är vanliga symptom, liksom att hästen får svårt att svälja. Feber är vanligt, så ett bra sätt att få koll är att tempa sin häst regelbundet. Då får du koll på hästens normaltemperatur och ser snabbt om den är varmare än vanligt. Ibland ser kvarka bara ut som en lättare förkylning. Det kan vara bra att ta prover vid luftvägsinfektioner. Det har visat sig ganska många gånger att man missar de första hästarna som fått kvarka, och sedan är det plötsligt spritt bland många. Man kan stoppa sjukdomen genom att isolera de första hästarna. Svullna lymfknotor och bölder kan orsakas av annat. Men det är absolut viktigt att ta prover. *Gittan Gröndahl*

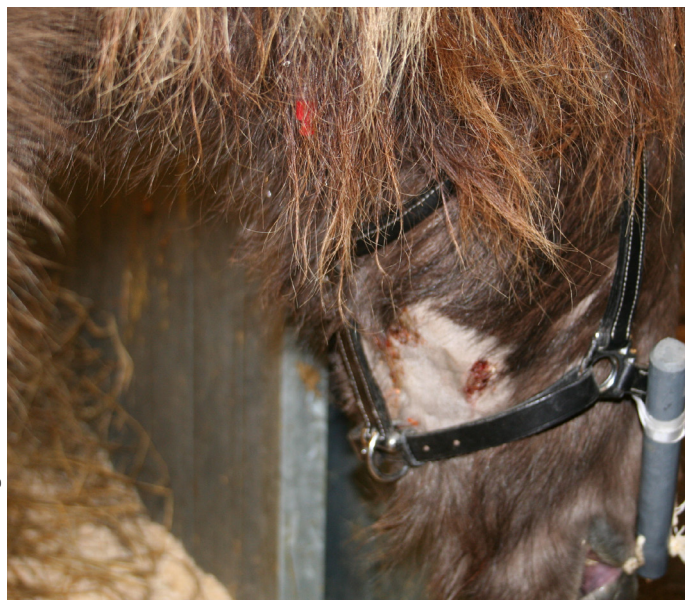
” Att hålla nya hästar avskilda i två veckor minskar risken för smittspridning!

SANT Genom att ha ett separat stall och skötsel för nyanlända hästar och övervaka dem noga för feber och andra symptom så minskar du risken att nya smittor sprids, inte bara kvarka. *Gittan Gröndahl*

” Några hästar i andra änden i stallet är isolerade eftersom de misstänkts ha kvarka, men det är ok att tävla, min häst är inte sjuk!

FALSKT Det är inte schysst! Det är också emot tävlingsreglementet och dess hästägarförsäkrans. Inkubationen kan vara minst ett par dagar och upp till en vecka. Man ska tempa alla hästarna varje dag, och utan feber kan din häst vara helt frisk, utan att ha blivit infekterad, eller ha blivit infekterad och på grund av immunitet visa bara lindriga eller inga symptom. Men det kan också vara så att den kan bli sjuk om flera dagar. Jag skulle bli jättearg om jag var och tävlade och min häst blev smittad från en häst som kom från ett kvarkastall. *John Pringle*

Foto: John Pringle

Håll koll på din häst. Särskilt om du har en unghäst eller ett föl, eftersom deras immunförsvar är svagare, säger professor John Pringle.

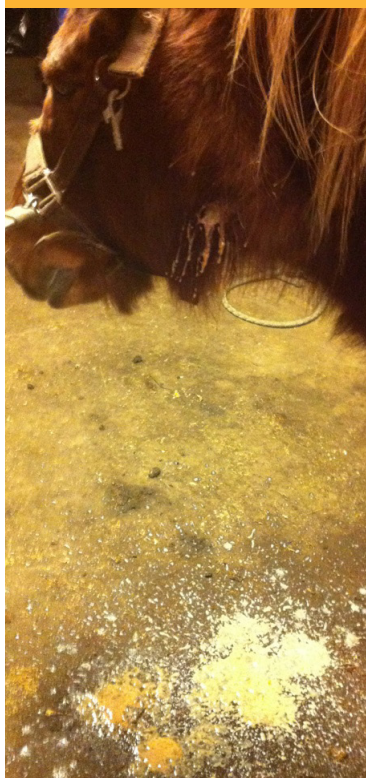
” Lika bra att alla får kvarka nu när vi redan fått det till gården. Så försvinner det snabbare!

FALSKT Det snabbaste sättet att bli av med kvarka är att isolera de sjuka hästarna snabbt och effektivt från andra hästar, ända tills de inte smittar längre. För att veta när de inte smittar längre måste man ta uppföljande prover. För varje häst som blir smittad ökar risken att man skapar en ny smittbärare som kan smitta länge (i månader), och det måste undvikas för att inte få ett väldigt långvarigt problem på gården. Ju fler som är sjuka, desto mer ökar också risken för att få en häst med allvarliga komplikationer. *Gittan Gröndahl*

” Min häst har feber och är snorig men jag har hört att det är så svårt att diagnostisera kvarka så jag struntar i att ta prov!

FALSKT Det finns mycket bra expertis på SVA och ett nytt sätt att hitta kvarka. Med det nya provet fångar man upp kvarka i upp till 9 av 10 fall. Och om man tar fler prover och från fler hästar kommer man förmodligen att fånga upp det mesta. Är hästen snorig och febrig, ta prov! Isolera hästen. *John Pringle*

6 TIPS!

SÅ SKYDDAR DU HÄSTEN MOT KVARKA OCH ANDRA SMITTOR

- Ha karantän- eller välkomststall för nya hästar eller hästar som varit iväg, till exempel på annat bete. Tre veckor är det bra att "isolera" nya hästar.
- Rengör händerna och använd handsprit innan och efter du håller på med mun, näsa eller sår på olika hästar. Vid sårskötsel bör man också bära engångshandskar. Varmt vatten och tvål är bäst vid handtvätten, använd helst pappershanddukar.
- Utrustningen ska vara ordentligt rengjord, särskilt den som är vid hästens mun och näsa, som bitt, nosgrimmor, hinkar och vattenkäril.
- Byt kläder och tvätta händerna efter du varit i ett stall, extra viktigt om du vistas i flera stall.
- Isolera genast hästar med feber, snuva och hosta eller som har andra tecken på smittsamma sjukdomar.
- Ha egen utrustning till varje häst. Om man delar utrustningen mellan hästar, gör rent ordentligt före byte.

Foto: Ulrika Ferm

” Hovslagare ska slippa komma till stall med kvarkahästar!

FALSKT Det där är en orimlig inställning med tanke på djurskyddet och grundläggande hygienrutiner för hovslagare. Hästar som står i stall med kvarka måste naturligtvis ha normal omvårdnad. Man kan inte försumma hovskötseln i ett antal månader. Man kan vänta med att verka hästar som är i det mest akuta skedet av kvarka med feber, kraftigt näsflöde och öppna bölder, om det inte gått för lång tid. Men i övriga fall är det inte rimligt att underlåta att sköta hovarna. Om hovslagaren handlar korrekt: kommer till gården sist på dagen, byter skor, tvättar och desinficerar sig och den utrustning som följt med in i stallet, och duschar innan hen besöker andra hästar, så ska smittan inte föras vidare. *Gittan Gröndahl*

” Om jag inte berättar att vår gård har kvarka så slipper jag mer obehag!

FALSKT Om man tänker så har man inte fattat hur kraftigt den egna verksamheten kan drabbas om man mörkat kvarka och sjukdomen sedan sprids på bygden, och det sedan framkom att ens gård haft kvarka. Då spelar det ingen roll hur man än hanterat utbrottet i övrigt, för det dåliga ryktet och skuldbeläggandet kommer envist att hänga kvar. Klar kommunikation snabbt inpå, besked om hur man hanterar situationen, klara förhållningsregler och återkommande uppdaterad information ger ett seriöst och kunnigt intryck, och är det bästa sättet att undvika den ännu värre stormen som uppkommer om okontrollerad ryktesspridning sätts igång. *Gittan Gröndahl*

” Min häst har haft kvarka och är immun resten av livet!

FALSKT En äldre häst som haft kvarka som ung kan bli smittad men symtomen kan bli ganska svaga. Den kan smitta andra hästar ändå, som kan bli desto sjukare. *John Pringle*

” Kvarkabakterierna kan sprida sig till andra organ och då blir det kastad kvarka!

SANT Kastad kvarka är kvarka som satt sig i andra delar av kroppen. Det kan sitta bölder i magen och hjärnan till exempel. Hästen ska isoleras. *John Pringle*

” Vi kan bryta smittspridningen genom att tvätta och sprita händerna och byta kläder och skor när vi går ut från vårt isolerade stall!

SANT Dessutom bör man sköta de isolerade hästarna sist och det bör vara så få skötare och besökare som möjligt, för att minska risken för smitta. *Gittan Gröndahl*

LÄS MER!

Foto: John Pringle

VAR FINNS SMITTAN JUST NU?

Aktuell information om vilka stall som drabbats hittar du på www.travsport.se under "smittoinfo".

VAD ÄR EGENTLIGEN KVARKA?

Mer om sjukdomen läser du på www.hastsverige.se eller www.sva.se

” Tysta smittbärare kan vara lömska!

SANT Hästen har två luftsäckar bakom svalget där det sitter flera lymfknutor, och där kan kvarkabakterierna sitta i upp till mer än ett år hos vissa hästar utan att hästen visar upp typiska symtom. Men hästen smittar andra ändå. *John Pringle*

” Kvarkasporerna finns kvar i flera år i stallväggarna!

FALSKT Det finns inga sporer från kvarkabakterien. Efter ett par månader brukar det inte finnas levande bakterier kvar i stallet. Bakterien överlever inte så länge när det är ljus, varmt eller den måste konkurrera med andra bakterier i ett stall. Man bör naturligtvis tvätta boxväggarna där snoriga hästar stått. Och man måste vara mycket noga att tvätta och desinficera vattenhinkar, krubbor och utrustning. Den största risken att kvarka finns kvar i stallet är att vissa hästar kan bära bakterien under lång tid efter kvarka utan att visa symtom. *John Pringle*